

*Мерзлікіна Марія Олександрівна
Сухорукова Анна Леонідівна
Миколаївський національний
аграрний університет
Україна, м. Миколаїв
merzlikinammo@gmail.com
030183sal@gmail.com*

ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНСТРУМЕНТІВ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

У часи повномасштабного вторгнення аграрний сектор України стикається зі значною кількістю викликів, серед яких особливе місце займає недостатня підтримка фермерських ініціатив з боку держави та донорів, яка попри те, має критичне значення для забезпечення продовольчої безпеки та соціально-економічного розвитку сільських територій. Особливої актуальності дана тема набуває у зв'язку з посиленням ризиків продовольчої нестабільності, необхідністю відновлення економічної діяльності на сільських територіях та інтеграцією України до європейських аграрних ринків.

У існуючій системі допомоги фермерам в Україні можна виділити кілька основних інструментів. По-перше, держава пропонує фінансову підтримку - субсидії на техніку й устаткування, повернення коштів за насіння та добрива, а також доступні кредити через механізм «5-7-9%», спрямовані на малі й середні господарства. Джерелами фінансування виступають переважно держбюджет, разом із частковою участю міжнародних структур і фондів, залучених до реформування АПК. Крім того, вже тривалий час діють повноцінні спецпроекти від закордонних партнерів - це грантові схеми, призначені для зростання родинного фермерства, покращення кредитних можливостей і запровадження нових технологій. Ключову допомогу фермерам надають об'єднання, завдяки яким легше реалізовувати врожай, скорочувати транспортні витрати тощо. За видами це можуть бути кооперації селян-власників, товариства з перероблення

й складування продуктів, місцеві аграрні угруповання, освітянські мережі й гуртки господарів тощо.

Проте, попри це, фермерські ініціативи стикаються з рядом проблем, здатних дестабілізувати та послабити господарства. Першою залишається неспроможність ряду найменших господарств отримати достатню фінансову підтримку [1, с.104] через складні бюрократичні процедури отримання субсидій й грантових програм, відсутність достатніх активів для застави й належної кредитної історії для кредиту. Юридичні складнощі створює також те, що у разі втрати придатності земель до обробітку внаслідок воєнних дій, фермери змушені юридично доводити не лише настання збитків, але і причинно-наслідковий зв'язок між воєнною подією і втратами [2]. Окремим напрямом залишається збільшення кількості випадків рейдерства в умовах воєнних дій та вимушена потреба освоювати нові ринки та логістику через обмеження традиційних торговельних шляхів і експортних напрямів. Проте однією з найсуттєвіших проблем, на нашу думку, залишається відтік робочої сили через вимушену міграцію закордон та мобілізацію, що викликає серйозний дефіцит кадрів у сільськогосподарському секторі.

У такій ситуації державі варто зосередитися на кількох ключових напрямках, зокрема запровадження та розширення гарантованих кредитів для малих фермерів, сприяння модернізації та технічній підтримці сільськогосподарського виробництва [3, с. 32], забезпечення правового захисту власності та боротьба з рейдерством, спрощення бюрократичних процедур отримання грантів, розвиток фермерських об'єднань та кооперативів, створення ефективних інформаційних платформ для обміну досвідом [4, с. 63], навчання та просування продукції фермерів на внутрішніх і зовнішніх ринках, розвиток спеціальних ініціатив і навчальних програм, що залучають жінок до сільськогосподарського сектору, стимулювання повернення робочої сили через підтримку місцевих громад. Важливо зазначити, що як і будь-який напрямок реформування та покращення, підтримка фермерського господарства потребує максимально комплексного та всестороннього підходу [5, с. 88], тому заходи

мають поєднувати фінансову, технічну, освітню, правову та соціальну складові розвитку, забезпечуючи умови для сталого зростання фермерських ініціатив.

Список використаних джерел

1. Poltorak A., Khrystenko O., Sukhorukova A., Moroz T., Sharin O. Development of an integrated Approach to assessing the impact of innovative development on the level of financial security of households. Eastern-European of Enterprise Technologies, 2022, 1 (13-115). P. 103-112.

2. Ukraine: FAO surveys impact of war on smallholder farmers. Ukraine. URL: <https://ukraine.un.org/en/234481-ukraine-fao-surveys-impact-war-smallholder-farmers?utm>

3. Українське фермерство під час війни: виклики в діяльності та юридичні поради їх вирішення. ЮРЛІГА.

URL: https://jurliga.ligazakon.net/aktualno/14771_ukrainske-fermerstvo-pd-chas-vyni-vikliki-v-dyalnost-ta-yuridichn-poradi-kh-virshennya

4. Курепін В. М. Іваненко В. С. Застосування цифрових технологій у сільському господарстві для досягнення цілей сталого розвитку. Modern Economics. 2024. № 47(2024). С. 62-69.

5. Melnichuk L. V., Martynenko M. O., Volkov Ye. G. (2025) Management solutions in achieving sustainable development goals. «Економіка. Менеджмент. Бізнес» No1(48) с. 44 – 51. URL: <https://doi.org/10.31673/2415-8089.2025.014451>

6. Полторак А.С., Сухорукова А.Л., Онопрійчук Д. О., Пшеничний І. С. Гнучке управління аграрними підприємствами в системі забезпечення фінансової безпеки України. Modern Economics. 2024. № 47 (2024). С. 84-91.

7. Погляд керівників бізнесу в Україні 2022. Дослідження KPMG (2022). URL: <https://kpmg.com/ua/uk/home/insights/2022/11/ukrainian-business-leaders-outlook-2022/esg-and-diversity-trends.html>